

УДК 811.161.2'25=111Джон Вір:821.161.2-1Шев
DOI: <https://doi.org/10.17721/if.54.23.4>

Тетяна МІТИНА, асп.
ORCID ID: 0009-0005-8422-6828
e-mail: taniuchka@ukr.net

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОЕМИ "КАТЕРИНА" ТА ВІРША "ЗАПОВІТ" ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В ПЕРЕКЛАДАХ ДЖОНА ВІРА (У ПАРАДИГМІ ЕКОЛОГІЧНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА)

Вступ. Подається короткий огляд основних перекладів Шевченкових творів англійською мовою та перших відгуків про творчість Шевченка в зарубіжній критиці.

Методи. Застосовано зіставний перекладознавчий метод, історико-філологічний аналіз, метод кількісних підрахунків, а також екологічну теорію, що використовується в сучасному перекладознавстві.

Результати. Проаналізовано методологічні особливості інтерпретації оригінальних творів Тараса Шевченка "Катерина" й "Заповіт" на прикладі англійських перекладів Джона Віра; у контексті принципів екологічного перекладознавства розглянуто окремі прийоми англійського поетичного перекладу, що дозволяють досягти семантичної відповідності оригіналу зі збереженням етно-культурної інформації. За висловом Назима Хікмета, "...є поети одного міста, одного села, одного народу, але є поети всіх міст, всіх сіл, всіх народів". Саме таким поетом – поетом усіх народів – став для світу Тарас Григорович Шевченко, твори якого цікавлять і хвилюють не лише українців, але й західний світ.

Висновки. Доказом цього є той факт, що нині Шевченка перекладають англійською, найпоширенішою мовою світу, інтенсивніше, ніж будь-коли. І кожен перекладач інтерпретує твори нашого геніального поета дещо по-своєму, залежно від особливостей культурного середовища, у якому цей перекладач сформувався та працює. Усі ці особливості лінгво-культурного профілю перекладача в середовищі питомої для нього культури вивчає новий напрям у перекладознавстві, який отримав назву екотранслятологія, чи екологічне перекладознавство, і в межах якого здійснювалося дослідження для цієї статті.

Ключові слова: інтерпретація, переклад, парадигма, принципи еколінгвістики, холізм, динаміка, релевантність, баланс, екологічна естетика.

Вступ

Знайомство закордонної аудиторії із творчістю Тараса Шевченка розпочалося ще за життя поета. Перші відгуки про його поетичні твори з'являються в польській і чеській критиці вже в 40-х рр. XIX ст., але цілеспрямований інтерес до поезії Шевченка формується наприкінці 1850-х – упродовж 1860-х рр., про що свідчить значна кількість публікацій, присвячених творчості Шевченка, а також переклади його творів.

Перша відома спроба англійського перекладу поезії Тараса Шевченка належить Агапію Гончаренку (псевдонім Андрія Онуфрійовича Гумницького); переклад було опубліковано 1 березня 1868 р. у двотижневнику "The Alaska Herald" ("Вісник Аляски"). Це був прозовий переклад уривків з поеми "Кавказ" під назвою "Цікаві думки поета Тараса Шевченка" (Honcharenko, 1868).

Поглиблений аналіз творчості Шевченка й детальну інформацію про поета знаходимо у працях англійського славіста і перекладача Френсіса Петрика Марчанта, а також Вільяма Річарда Морфіла, першого українця Великої Британії, славіста та професора Оксфордського університету. Серед його перших перекладів – "Заповіт" Тараса Шевченка.

На початку XX ст. серед перекладачів з'являється Етель Ліліан Войнич. Після 20 років наполегливої праці вона опублікувала у власному перекладі 156 Шевченкових рядків. У 1960–1969 рр. відома поетеса Віра Річ опублікувала в Англії переклади 51 твору Тараса Шевченка, серед них – 9 поем. Саме Віра Річ познайомила англійських читачів із найбільшою кількістю творів Шевченка у власному поданні.

Зараз відомо понад 80 перекладачів, які намагалися донести Шевченкове слово до англійського читача. Були серед них аматори (Е. Дж. Гантер, П. Канді), досвідчені перекладачі (О. Івах, Джон Вір, П. П. Селвер,

А. М. Біленко), університетські професори-славісти (К. О. Менінг, В. Кіркконел, К. Г. Андрусишин), видатні літературні особистості, зокрема Е. Л. Войнич і Віра Річ.

Здобутки англійської шевченкіани – вагомі, проте нині немає ґрунтовних досліджень, присвячених темі методологічної варіативності англійських перекладів творів Шевченка з огляду на постулати еколінгвістики та екоперекладознавства.

Методи

У дослідженні застосовано зіставний перекладознавчий метод, історико-філологічний аналіз, метод кількісних підрахунків, а також екологічну теорію, що використовується в сучасному перекладознавстві.

Результати

Екотранслятологічний аналіз перекладів. Уперше термін "еколінгвістика" використав у своїй роботі про взаємодію між мовою й довкіллям Ейнар Хауген (Haugen, 1972). У своїй праці "Екологія мови" дослідник поєднав певні аспекти антропологічної лінгвістики, соціолінгвістики й увів нове поняття "еколінгвістика" (хоча, за свідченням Алвіна Філа, термін "екологія" в метафоричному значенні використовується в лінгвістиці від початку 70-х рр.). Відтоді ця галузь знань почала розвиватися як нова міждисциплінарна галузь лінгвістики й екологічних досліджень. На думку С. Стеффенсена та А. Філла, еколінгвістика має важливе теоретичне і практичне значення, і результати таких досліджень можуть застосовуватися для поліпшення екологічної ситуації у світі (Steffensen, 2014). Зазначені праці вважаються початком становлення еколінгвістики, а твердження Е. Хаугена, що потрібно досліджувати взаємодію між будь-якою мовою та її середовищем (Steffensen, 2001), стало поштовхом для подальшого розвитку еколінгвістики.

Відтоді цей порівняно молодий напрям мовознавства здобув своїх прихильників серед зарубіжних і віт-

© Мітіна Тетяна, 2023

чизняних дослідників. Серед них: Алван Філ, Ейнар Хауген, Майкл Халідей, Лада Коломієць (Kolomiyets, 2017), Світлана Гордун, Ірина Калиновська (Гордун, Калиновська, 2012), А. Маккай, Чен Шібо й ін.

Ця стаття є спробою компаративістики та лінгвістичного аналізу дослідити в парадигмі екологічного перекладознавства англomовні переклади Джона Віра творів Тараса Шевченка "Катерина" і "Заповіт". Серед багатьох українських дослідників англomовних перекладів поезій Шевченка передусім варто назвати Ладю Коломієць (Kolomiyets, 2014; 2015). У співпраці з Тамарою Зарицькою Коломієць опублікувала розлогу історіографічну розвідку "Шевченкознавство в англomовних країнах", де аналізується історія видань і тексти основних англomовних перекладів творів Шевченка (Бондаренко, & Коломієць, 2014, с. 167–262). Цікавою для нашого дослідження є також праця О. В. Зосімової та О. Д. Піскун (Зосімова, & Піскун, 2018).

Класична еколінгвістика, зокрема за Е. Хаугеном, визначає основні екологічні принципи, які згодом стали основою екологічного перекладознавства, що виникло на початку ХХІ ст. Це загалом п'ять принципів, які в українському перекладознавстві вперше розглянула й застосувала до аналізу перекладів творів Шевченка Лада Коломієць у статті "An ethno-ecological approach to multiple English translations of the poem *Dolia* [Fate/Destiny] by Taras Shevchenko" (Kolomiyets, 2017). У цій статті детально розглянуто п'ять перекладів англійською вірша "Доля" Тараса Шевченка в методологічній структурі екологічної екологічної, чи екологічного перекладознавства. Авторкою застосовано основні принципи екологічної аналітики, тобто принципи холізму, динаміки, релевантності, балансу (гармонії) та екологічної естетики, передусім, до вихідного тексту і потім екстрапольовано їх на переклади англійською мовою, зроблені Майклом Найданом (дві версії: 2004 і 2014), Вірою Річ (2007), Енді Шпаком (2011) і Петром Федінським (2013). Крім цього, було уточнено запропонований спектр екологічних принципів, застосувавши які, доцільно досліджувати концептуальні транспланти (тобто, переклади важливих концептів) і міжкультурні зміни в перекладі. Коломієць запропонувала парадигму етно-екологічного дослідження для цілісного вивчення перекладу як нової функціональної екосистеми, зазначивши, що кожен із перелічених вище англomовних перекладів має свій унікальний етно-екологічний профіль, який виявляє певну текстову конфігурацію й нову взаємодію трансплантованих у цільовий текст концептів вихідного тексту.

На підставі екологічного постулату, що перекладач адаптує оригінал і вибирає варіанти перекладу відповідно до конкретної конфігурації екологічного середовища, найбільш детальний аналіз у статті Коломієць зосереджено на взаємопов'язаних концептах *волі*, *долі*,

істини та *слави* у Шевченка й інтерпретації цих концептів у перекладах – англomовних версіях – вірша "Доля". У статті Коломієць також розглядаються переклади цього вірша китайською, зокрема глибоко досліджено етно-етичні основи концептуальних зсувів у перекладі.

У своїй статті Коломієць пропонує застосовувати ще один екологічний принцип, напрацьований нею. Це принцип етно-етики, який є важливим текстотворчим фактором, що зводиться до різних (нерідко відмінних чи навіть протилежних) етичних концепцій, цінностей і стереотипів у вихідному й цільовому текстах. Щоб проілюструвати цю тезу, авторка статті спершу пов'язує багатозначні ключові поняття *доля* та *слава* в тексті першоджерела з індивідуальними етичними цінностями Шевченка як автора "Кобзаря", збірки довгих і коротких віршів, глибоко вкорінених в ідею *правди*, яка в цій збірці є євангельською правдою. Виходячи з міжетекстового голосу особи, що промовляє, можна дійти висновку, що поняття "святої правди" і "слави" виходять за межі всього Кобзаря, будучи морально суголосними з поняттями "волі" та "долі". Разом вони складаються у притчу, яку розповідає книга Кобзаря-співця: Бог дає волю всім народам як їхню кінцеву долю, а отже, свобода є найвищою правдою, яку можна реалізувати на землі, де люди можуть досягти духовної слави через їхню відданість Божій волі, яка полягає в тому, щоб усі люди були вільними людьми. Проаналізувавши, зокрема про вірш "Доля", Коломієць звертає увагу на те, що лексеми *доля*, *правда*, *слава* – концептуальний каркас вірша і є сполучними моментами для фактури його фабули, або історії. З одного боку, ця концептуальна тріада відображає особисті етичні цінності мовця. З іншого – вона ніби закріплена в українській етнічній культурі, із її своєрідною картиною світу, закованою в народній творчості (Kolomiyets, 2017, с. 544).

Розглянемо та застосуємо лише п'ять принципів екологічного перекладознавства до перекладів поезій Шевченка Джоном Віром. Запропонований Коломієць принцип етно-етики стане предметом наших подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу та дискусія. Отже, **перший принцип** – принцип **холізму**: усе велике складається з малого, і неможливо звести досліджуване ціле до його частин; відтак кожен окремий твір (і кожен рядок твору) розглядається як частина цілого – частина творчості автора. І оскільки якісна своєрідність цілого є пріоритетною щодо його частин, то а) переклад одного твору неможливий без знання й розуміння всього творчого доробку автора, і б) під час перекладу найважливішою є адекватна інтерпретація оригінального твору загалом, аніж дослівний переклад окремого рядка. Яскравою ілюстрацією цього принципу є контекстуальні заміни, притаманні перекладам віршованих творів Тараса Шевченка Джоном Віром:

Тарас Шевченко

Пішла селом,
Плаче Катерина;
На голові хустиночка,
На руках дитина.
(Катерина, 1972, с. 24)

У латаній свитиночці,
На плечах торбина,
В руці ціпок, а на другій
Заснула дитина.
(Катерина, 1972, с. 34)

Джон Вір (Іван Вив'юрський)

And she swept
As down the village street,
Her baby in her arms, she went
With slow, reluctant feet.
(Katerina, 1972, с. 25)

Patched cloak, a pack upon her back,
She carries a stout cane,
And holds a bundle to her breast –
A tiny sleeping baby.
(Katerina, 1972, с. 35)

Перекладач передає слово "дитина" англійською, додаючи йому свій відтінок значення "a tiny sleeping baby", що дослівно значить "малесеньке спляче немовля", підкреслюючи, що дитина була дуже маленькою. Свідченням цього є й те, що автор перекладає "на другій руці спляча дитина" як "holds a bundle to her breast", чого нема в українському тексті, але від цього англійська поема не втрачає свого колориту, а навпаки, за допомогою цього звороту перекладач більш детально передає читачеві портрет жінки з дитиною. До того ж, завдяки цій заміні автор перекладу зберіг ритміку й мелодику вірша.

Кохайтесь, чорнобриві,
Та не з москалями,
Бо москалі – чужі люде,
Роблять лихо з вами.
Москаль любить жартуючи,
Жартуючи кине;
Піде в свою Московщину,
А дівчина гине
(Катерина, 1972, с. 6)

Джон Вір намагається зберегти риму оригіналу, відтворюючи фонетичне звучання та якнайточніше передати милозвучність шевченкової поезії, використовуючи словесні повтори, епітети й синоніми. Цей прийом дозволяє перекладачеві частково мінімізувати розбіжності ритміки та мелодики флективної синтетичної мови оригіналу й аналітичної мови перекладу.

Як умру, то поховайте
Мене на могилі
Серед степу широкого
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.
(Шевченко, 2003)

Третій принцип – принцип **релевантності** передбачає інтерпретація абстрактних ідей автора. Так, в одному із фрагментів поеми "Катерина" релевантність перекладу таких ідей Шевченка як незнання (невідомість і невловимість) долі, тлінність багатства і прикрамарність людського існування в неволі досягається

Есть на світі доля,
А хто її знає?
Есть на світі воля,
А хто її має?
Есть люде на світі –
Сріблом-злотом сяють,
Здається, панують,
А долі не знають, –
Ні долі, ні волі!
(Катерина, 1972, с. 28)

Так само вдало Джон Вір інтерпретує в англійському тексті ключові фрази на початку поеми: "A Muscovite will love for sport, And laughing go away" (Shevchenko, 1840/1972, р. 7), де вираз "любить жартуючи" замінює на "will love for sport", а вираз "жартуючи кине" перекла-

Другий принцип – це принцип **динаміки**: ритміка й мелодика відіграють важливу роль під час перекладу поезії. Оцінюючи переклади поетичних творів, дослідники завжди акцентують увагу на втратах і відхиленнях від оригіналу у звуковій організації твору, тобто у схемі римування, звукопису й метриці вірша. Завдяки послідовному використанню такого народно-поетичного прийому як словесні повтори, вірш Тараса Шевченка у перекладі Джона Віра не втрачає своєї експресивності та національного колориту, що має неабияке значення під час перекладу твору з однієї мови іншою. Зокрема, у поемі "Катерина":

O lovely maidens, fall in love,
But not with Muscovites,
For Muscovites are foreign folk,
They do not treat you right.
A Muscovite will love for sport,
And laughing go away;
He'll go back to his Moscow land
And leave the maid a prey
(Katerina, 1972, с. 7)

Співзвучність оригіналу вірша "Заповіт" і перекладу за звучанням і кількістю складів досягається за рахунок втрати лексичної тотожності, яка однак, за принципом холізму, вдало компенсується шляхом застосування описового методу й контекстуальних заміни:

When I die, let me be buried
In my beloved Ukraine,
My tomb upon a grave-mound high,
Amid the wide-spread plain,
That the fields, the steppe unbounded,
The Dnieper's plunging shore
My eye could see, my ear could hear
The mighty river roar.
(Shevchenko, 1845/1977)

шляхом експлікації. Свідома заміна перекладачем лексики оригіналу іншими, доступними в мові перекладу лексичними засобами, дозволяє максимально точно передати ідею автора, проте часто за рахунок втрати чи появи додаткових смислових відтінків:

On earth there is fortune –
On whom does it smile?
On earth there is freedom –
On whom does it shine?
On earth there are people –
All silver and gold.
They seem strong and wealthy,
Yet fortune don't know –
Nor fortune, nor freedom!
Katerina, 1972, с. 29)

дає як "and laughing go away". Отже, автор уникає повторів фрази "жартуючи" як в українському оригіналі, але зберігає ритміку твору й доносить до читача сам зміст перекладеного твору.

Четвертий принцип – це **принцип балансу** або принцип гармонії. У перекладах Джона Віра структурно

зрозумілий сучасникам вірш Шевченка зберігає свою милозвучність і гармонійність за рахунок чого:

Не слухала Катерина
Ні батька, ні неньки
Полюбила москалика,
Як знало серденько.
(Катерина, 1972, с. 6)

Young Katerina did not heed
Her parents' warning words,
She fell in love with all her heart,
Forgetting all the world.
(Katerina, 1972, с. 7)

П'ятий принцип – **принцип екологічної естетики**, основа якого – ідеї гармонії та єдності природного й культурного середовища. У цьому контексті перекладач

не лише відтворює зміст твору з дотриманням жанру, а й передає авторську та етнічну специфіку оригіналу:

А тим часом вороженьки
Чинять свою волю –
Кують речі недобрії.
Що має робити?
(Катерина, 1972, с. 14)

Ill-wishers in the meantime give
Free rein to spite and hate –
They are preparing evil things.
What can she undertake?
(Katerina, 1972, с. 15)

Так, наприклад, у цьому уривку вираз "кують речі недобрії" автор перекладу Джон Вір переклав як – "are preparing evil things", що дослівно перекладається як "готують злі речі", оскільки в англійській дуже важко, можливо навіть і нереально, знайти аналог виразу "кують недобрії речі". Перекладач урахував це, а також культурне середовище своєї країни, а також Батьківщини самого поета, і завдяки цьому зумів передати зміст оригіналу. А вираз "чинять свою волю" переклав як "give free rein to spite and hate", тим самим надавши цій фразі дещо іншого відтінку (пояснити).

Перший принцип – принцип холізму: усе велике складається з малого. Уся творчість поета, усе його життя було боротьбою за свободу, за незалежність українського народу й боротьбу проти царської влади та кріпацтва. "Заповіт" є яскравим прикладом думок автора, які представлені в цих рядках. Перекладачеві Джону Віру вдалося чітко передати зміст і дух твору, навіть не використовуючи контекстуальної заміни. Проте у деяких моментах перекладачеві довелося змінити відтінок значення українських лексем, щоб зберегти ритміку й мелодику вірша. Для порівняння нижче подані рядки з українського оригінального твору та англійського перекладу.

Далі проаналізуємо "Заповіт" Тараса Шевченка, перекладений Джоном Віром у парадигмі екологічного перекладознавства.

Т. Г. Шевченко:
Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте
(Шевченко, 2003)

Джон Вір:
Oh bury me, then rise ye up
And break your heavy chains
And water with the tyrants' blood
The freedom you have gained.
(Shevchenko, 1845/1977)

Наприклад, автор перекладу інтерпретує англійською два останні рядки "І вражою злою кров'ю" – "And water with the tyrants' blood", слово "кров'ю ворог" як дослівно і "кров'ю тирана", тобто надає перекладеному виразу "ворожий" власного відтінку значення, а фразу "Волю

окропіте", як дослівно свободу, яку ви заслужили – "The freedom you have gained".

Другий принцип – це принцип **динаміки**. У цьому уривку перекладений вірш не втрачає свого колориту порівняно з оригінальним. Ритміка й мелодика збережені:

When I die, let me buried
In my beloved Ukraine,
My tomb upon a grave-mound high,
Amid the wide-spread plain.
(Шевченко, 2003)

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій.
(Shevchenko, 1845/1977)

Третій принцип – принцип **релевантності** передбачає розуміння абстрактних ідей автора. Ідея свободи є однією із ключових тем у творчості Тараса Шевченка. У фразі "кайдани порвіте" – "break your heavy chains" поет закликає боротися своїх співвітчизників за свою свободу. Це була ідея, за яку Тарас Шевченко боровся все своє життя.

Четвертий принцип – це принцип **баланси** або принцип гармонії. У перекладах Джона Віра структурно зрозумілий сучасникам вірш "Заповіт" зберігає свою милозвучність і гармонійність як в оригінальному, так і в перекладеному варіанті:

І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.
(Шевченко, 2003)

And in the great new family,
The family of the free,
With softly-spoken kindly word
Remember also me.
(Shevchenko, 1845/1977)

П'ятий принцип – принцип екологічної естетики, основа якого – ідеї гармонії та єдності культурного середовища. У цьому контексті перекладач не лише відтворює зміст твору з дотриманням жанру, але й передає етнічну специфіку оригіналу. На принцип екологічної естетики значною мірою впливає етнічне середовище, де проживає перекладач і сам автор. Так, перек-

Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу ...отоді я
І лани, і гори –
Все покину, і полину
До самого Бога
Молитися...
(Шевченко, 2003)

Висновки

Дослідивши особливості перекладу поеми "Катерина" і поезії "Заповіт", можна зробити висновок, що Джону Віру вдалося, не порушуючи етнокультурних особливостей і жанру твору, досить точно передати зміст оригіналу – переважно шляхом контекстуальних замінів і вдало підібраних синонімів, часто співзвучних мові оригіналу, зі схожою фонетичною експресією й однаковою кількістю складів, що зокрема досягається за рахунок повторів для збереження ритми оригіналу. Автор досягає максимальної відповідності перекладу (наскільки це можливо під час перекладу з синтетичної мови оригіналу на аналітичну мову перекладу) шляхом вдалого підбору семантично адекватних виразів і зворотів, які відображають зміст українського першоджерела. Розглянуті кризи призму еко-транслятологічного підходу, переклади Джоном Віром таких поетичних шедеврів Тараса Шевченка, як поема "Катерина" та вірш "Заповіт", переконують в органічній близькості Джона Віра до української лінгвокультури, ґлибкомоту проникненні перекладача в концептосферу Шевченка, сприйняття ним України як власного екологічного середовища. Водночас, ці переклади доводять, що найкращим перекладачем національного генія Шевченка іноземною, зокрема англійською, може бути лише той перекладач, для якого українська теж є рідною. Саме таким перекладачем і був Джон Вір.

Отримані результати й висновки не вичерпують увесь обсяг питань, пов'язаних з особливостями перекладацької інтерпретації досліджуваних у статті поетичних творів Тараса Шевченка. Перспективу дослідження може скласти подальше опрацювання екологічного підходу до перекладацької інтерпретації поетичного тексту.

Актуальність дослідження зумовлена потребою екологічного підходу до перекладацької інтерпретації класичного поетичного тексту з метою досягнення адекватного перекладу.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому **вперше** застосовано парадигму екологічного перекладознавства, а саме принципи холізму, релевантності, динаміки, балансу й екологічної естетики до поеми "Катерина" та вірша "Заповіт" Тараса Шевченка в англомовних перекладах.

Теоретична значущість дослідження полягає в опрацюванні актуальної для сучасного перекладознавства екологічної теорії оригінальної та перекладацької творчості.

Практичну цінність дослідження визначає можливість використання його основних результатів у викладанні курсів з художнього перекладу та у практиці поетичного перекладу. Напрацювання цієї статті можуть

ладачеві необхідно враховувати не kbit культуру своєї країни, але й культуру країни автора твору. Це означає, що в англійській мові потрібно знайти слово, яке найбільш точно відповідає аналогу слова оригінального твору, тобто потрібно знайти еквівалентно правильне слово, урахувуючи різницю культур:

When from Ukraine the Dnieper bears
Into the deep blue see
The blood of foes ... then will I leave
These hills and fertile fields –
I'll leave them all behind and fly
To the abode of God
To sing his praise...
(Shevchenko, 1845/1977)

також стати в пригоді дослідникам, критикам і редакторам художнього перекладу.

Список використаних джерел

- Бондаренко, І. П., & Коломийець, Л. В. (Ред.) (2014). *Шевченко в сучасному світі*. ВПЦ "Київський університет".
- Гордун, С. М., & Калиновська, І. М. (2021). Тенденції розвитку еколінгвістики та її роль у вирішенні екологічних проблем. У *Philological science and education: transformation and development vectors* (Vol. 1, pp. 112–129). Baltija Publishing.
- Зосімова О. В., & Піскун О. Д. (2018). Способи відтворення реалій в англомовних перекладах поем Тараса Шевченка "Катерина" та "Наймичка". *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*, 48, 244–251.
- Шевченко, Тарас. (2003). Заповіт. У *Тарас Шевченко. Зібрання творів* : у 6 т. (Т. 1, с. 371). Наукова думка.
- Haugen, E. (1972). *The Ecology of Language*. Stanford University Press, 324–329.
- Haugen, E. (2001). The Ecology of Language. In A. Fill, P. Muhlhauser (Eds.), *The ecolinguistics Reader. Language, Ecology and Environment* (p. 57). Continuum.
- Honcharenko, A. (1868, March 1). Curious ideas of the poet Taras Shevchenko. *The Alaska Herald*.
- Kolomyiets, L. (2014). *Three Profiles of the Translator in the Complete Poetry of Taras Shevchenko* (P. Fedynsky, Trans.). The Ukrainian Quarterly: *Journal of Ukrainian and International Affairs*, LXX, 1–4, 18–39.
- Kolomyiets, L. (2015). The Essentialized Kobzar by Taras Shevchenko in Michael Naydan's English Projection, 2014. *Style and Translation*, 1(2), 155–187.
- Kolomyiets, L. (2017). An ethno-ecological approach to multiple English translations of the poem *Dolia* [Fate/Destiny] by Taras Shevchenko. *Studia Slawistyczne: Etnolingwistyka i Komunikacja Międzykulturowa*, 4, 525–548. Wydawnictwo KUL (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II).
- Shevchenko, Taras. (1972). *A Poem «Katerina»* (J. Weir, Trans.). Dnipro. (The original has been published 1840).
- Shevchenko, Taras. (1977). *My Testament*. In Taras Shevchenko. Selected poetry (J. Weir, Trans., p. 198). (The original has been published 1845). Dnipro.
- Steffensen, S. V., & Fill, A. (2014). Ecolinguistics: The State of the Art and Future Horizons. *Language Science*, 41A, 6–25. <https://doi.org/10.1016/j.langsci.2013.08.003>

References

- Bondarenko, I. P., & Kolomyiets, L. V. (Eds.). (2014). *Shevchenko in the modern world*. Kyiv University Publishing and Printing Center [in Ukrainian].
- Haugen E. (1972). *The Ecology of Language*. Stanford University Press, 324–329.
- Haugen E. (2001). The Ecology of Language. In A. Fill, P. Muhlhauser (Eds.), *The ecolinguistics Reader. Language, Ecology and Environment* (p. 57). Continuum.
- Honcharenko, A. (1868, March 1). Curious ideas of the poet Taras Shevchenko. *The Alaska Herald*.
- Hordun, S. M., & Kalynovska, I. M. (2021). Trends in the development of ecolinguistics and its role in solving environmental problems. In *Philological science and education: transformation and development vectors* (Vol. 1, pp. 112–129). "Baltija Publishing" [in Ukrainian].
- Kolomyiets, L. (2014). *Three Profiles of the Translator in the Complete Poetry of Taras Shevchenko* (P. Fedynsky, Trans.). *Journal of Ukrainian and International Affairs*, LXX, 1–4, 18–39.
- Kolomyiets, L. (2015). The Essentialized Kobzar by Taras Shevchenko in Michael Naydan's English Projection, 2014. *Style and Translation*, 1(2), 155–187.

Kolomiyets, L. (2017). An ethno-ecological approach to multiple English translations of the poem *Dolia* [Fate/Destiny] by Taras Shevchenko. *Studia Slavistica: Etnolingwistyka i Komunikacja Międzykulturowa*, 4, 525–548. Wydawnictwo KUL (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II).

Shevchenko, Taras. (1972). *A Poem «Katerina»* (J. Weir, Trans.). Dnipro. (The original has been published 1840).

Shevchenko, Taras. (1977). *My Testament*. In Taras Shevchenko. Selected poetry (J. Weir, Trans., p. 198). (The original has been published 1845). Dnipro.

Shevchenko, Taras (2003). *My Testament*. In *Taras Shevchenko. Collected works: in 6 vols.* (Vol. 1, p. 371). Naukova Dumka [in Ukrainian].

Steffensen, S. V., & Fill, A. (2014). Ecolinguistics: The State of the Art and Future Horizons. *Language Science*, 41A, 6–25. <https://doi.org/10.1016/j.langsci.2013.08.003>

Zosimova, O. V., & Piskun, O. D. (2018). Ways of reproducing realities in English translations of Taras Shevchenko's poems "Kateryna" and "Naimychka". *Linguistic studies: Collection of scholarly works of H.S. Skovoroda KhNPU*, 48, 244–251 [in Ukrainian].

Отримано редакцією журналу / Received: 12.03.23
Прорецензовано / Revised: 27.04.23
Схвалено до друку / Accepted: 15.05.23

Tetiana MITINA, PhD Student
ORCID ID: 0009-0005-8422-6828
e-mail: taniuchka@ukr.net
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

INTERPRETATIONS OF THE POEMS "KATERYNA" AND "MY TESTAMENT" BY TARAS SHEVCHENKO IN THE TRANSLATIONS OF JOHN WEIR (IN THE PARADIGM OF ECOLOGICAL TRANSLATION)

Background. The introduction provides a brief overview of the major translations of Shevchenko's works into English and the first reviews of Shevchenko's work in foreign criticism.

Methods. The method of comparative translation, historical and philological analysis, the method of quantitative calculations, as well as the ecological theory used in modern translation studies are applied.

Results. The article analyzes the methodological features of the interpretation of Taras Shevchenko's original works "Kateryna" and "My Testament" on the example of John Weir's English translations; in the context of the principles of ecological translation studies, the author considers certain techniques of English poetic translation that allow achieving semantic correspondence with the original while preserving ethno-cultural information. According to Nazim Hikmet, "...there are poets of one city, one village, one nation, but there are poets of all cities, all villages, all nations". Taras Shevchenko became such a poet – a poet of all nations – for the world, and his works continue to interest and excite not only Ukrainians, but also the Western world.

Conclusions. The proof of this is the fact that today Shevchenko is translated into English, the most widespread language in the world, more intensively than ever before. And each translator interprets the works of this Ukrainian genius poet in a slightly different way, depending on the peculiarities of the cultural environment in which the translator was born and works. All these peculiarities of the translator's linguistic and cultural profile in the environment of their specific culture are studied by a new field of translation studies called ecotranslatology, or ecological translation studies, within which the research for this article was conducted.

Keywords: interpretation, translation, paradigm, principles of ecolinguistics, holism, dynamics, relevance, balance, ecological aesthetics.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.